

ROCKEFELLER- JEVO TRGOVSKO KRŠČANSTVO

Mlađi kralj olja je dal nasvete, kako je treba narediti cerkev profitonoma. On je pripravil vložiti četrt milijona dolarjev v bizniško cerkev.

New York, N. Y. — (FP) — John D. Rockefeller ml. je zadnje čase precej aktiven v verskih podjetjih v newyorškem mestu. Metodisti so organizirali družbo, katere naloga je, zgraditi na Broadway ave. nebesežno (sky-scraper) cerkev, ki bo stala štiri milijone dolarjev. Ogromno posloplje pa ne bo služilo samo službi božji, temveč bo imelo tudi apartamente za stanovanja in pisarne, ki se bodo oddajale strankam. Družba zdaj agitira med kapitalisti za nakup delnic. V tiskovinah, ki jih pošilja naokrog, je natisnjeno tudi Rockefellerjevo pismo za reklamo. Rockefeller je radostno odobril načrt bizniške cerkve in obljubil vzeti deležev za četrt milijona dolarjev.

To je najlepše zrcalo bizniškega krščanstva. Rockefeller piše med drugim: "Stavba bo ne le nadkrijevala vsa druga posloplja v sosesčini, kakor mora vera dominirati vse druge človeške dejavnosti, marveč bo nudila najugodnejšo priliko za varno investiranje kapitala. Cerkev, tako organizirana na bizniški podlagi, se bo izplačevala brez običajnih prispevkov, ki so jih dolžni dajati verniki. Za to stavbo ne bo treba prispevati niti centa; vsak cent, ki ga damo, bo investiran in nosil bo pet odstotkov obresti."

Rockefellerjeve religiozne investicije so medverske. Pred kratkim je dal pol milijona dolarjev za stavbiški fond katedrale St. Johna the Divine in podpisal za \$1,083,333 delnic Unitarnega teološkega seminarja. On sam pripada baptistovski cerkvi v Fifth Ave., v kateri je zdaj nameščen za pridigarja modernist Raymond Fosdick. Pred dvanajstimi leti, ko so Rockefellerjevi najeteži morili in sežigali na živem žene in otroke stavkajočih rudarjev v Ludlowu, Colo., je v tej župniji pastoroval Cornelius Woolfkin, vnet zagovornik svojega bogatega farana. Ko je Bouck White, pastor "cerkve socialne revolucije", vprašal Woolfkina med pridigo, kaj misli o Rockefellerjevih zločinih v Colorado, ga je Woolfkin dal aretirati in obsojen je bil na šest mesecev zapora.

Fašistovski izgredi v Italiji

Trije ubiti in mnogo ranjenih v Rovigu, Adriji, Padovi, Bresciji in drugod.

Rim, 25. maja. — Krvavemu spopadu med fašisti in antifašisti v Rovigu, kjer je bil pred nekaj dnevi en fašist ubit in drugi težko ranjen, so v soboto sledili novi izbruhi v Adriji, 16 milj. vzhodno od Roviga. Dva moža sta bila ubita in več ranjenih.

V Padovi je 150 fašistov napadlo tiskarno protifašističnega lista "Popolo Veneto". Drhal je razbila stola in potem razdajala še nekaj trgovin, zaigala gledališče Concordi ter pretepla več oseb na ulicah.

V Bresciji so fašisti uničili glavni stan katoliške stranke in pretepli do nezvesti več oseb.

Sovjeti zaslegli norveške ribiške ladje.

Oslo, 25. maja. — Ruske sovjetske oblasti so zaslegle 70 norveških ribiških ladij v bližini Murmanska. Ladje so bile na lovu v ruskih vodah.

Italijanska 10-letnica vojne.

Rim, 25. maja. — Italija je večera praznovala desetletnico napovedi vojne Avstro-Ogrski. Bile so velike vojaške parade.

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.

Rockefeller na čelu gibanja za business v cerkvi.

Washington je izvedel, da Francija najbrž še ne plača dolg, ker rabi denar za vojno v Maroku.

Vlada bi rada militarizirala mladino.

Prof. Scopes se veseli boja glede evolucije.

500 rudarjev izženejo iz kompanijskih hiš v West Virginiji.

Američani so posušili Kana-do!

Po svetu.

Amundsenova ekspedicija na severnem tečaju še ni dala glasu od sebe.

Okrog 300 mrtvih v novi potresni coni na Japonskem.

Trije ubiti v fašistovskih kraljih v Italiji.

Bolgarski kralj grozi z abdikacijo, če Cankov ne odstopi.

Krvave bitke na maročanski fronti.

Profesor Scopes upa, da bo obsojen

Dayton se pripravlja na epohalni proces. Tennesižani danes govore samo o evoluciji; vse drugo je v ozadju.

Dayton, Tenn. — Malo mestce Dayton v hribih Tennesseeja se pripravlja na sodnijski proces, katerega bo opazoval ves svet. Profesor John Thomas Scopes se bo prihodnji mesec tukaj zagovarjal zaradi poučevanja evolucije v višji šoli (high school). Po najnovejšem zakonu v državi Tennessee je poučevanje evolucije zločin, ki se kaznuje z denarno globo.

Dayton je malo večja vas. Ima nekaj čez 2000 prebivalcev, ki se pečajo s kmetijstvom, največ s pridelovanjem malin. Ti farmarji, ki pred par meseci sploh še niso vedeli, kaj pravzaprav pomeni beseda evolucija, so danes pozabili na prohibicijo, davke in druge vsakdanje probleme; danes je njihovo glavno vprašanje — evolucija. In ne samo v Daytonu. V sosednjih vaseh o evoluciji. V grocerijah, lekarnah, na uličnih vogalih in v vsakem javnem prostoru ter v privatnih hišah argumentirajo o sorodstvu človeka z opicami. Prebivalci so razdeljeni v dve novi stranki: evolucioniste in protievolucioniste, v pristaše naravnega razvoja in pristaše biblije.

Obe stranki želi, da bi bil Scopes spoznan krivim. Njegovi nasprotniki mu žele kazen — tudi peklenjsko kazen! — prijatelji pa tudi žele, da ta proces reši vprašanje, da li bo Amerika imela svobodno šolo ali se vrne v čase, ko je cerkev kontrolirala šolo in vedo.

Scopes sam želi, da ga sodišče pokrivi. Scopes je večeraj izjavil: "Namenoma sem prelomil zakon, ker vem, da je slab. Mi imamo pravico učiti to, kar je res. Storil nisem nič slabega. Povedal sem učencem, kaj primerjalna biologija in kemija govorita o razvoju človeka. To nima ničesar opraviti z vero. To je ustavno vprašanje. Ustava Tennesseeja jamči svobodo govora in mišljenja. Jaz ne verujem v pagansko krščanstvo, ki ga imamo iz časov Konstantina. Jaz ne verujem v Boga z brado, ki sedi v nebesih in drži zemljo na vrvi, premiče sonce in nam sveti z zvezdami kakor s svečami. Ne verujem tudi, da je zemlja ploskev kot nekje trdi biblija. Bil sem vzgojen v presbiterijanski cerkvi, toda danes ne spadam več zraven. Kljub temu nisem ateist. Verujem v Boga, ki je v naruri, v znanosti in v evoluciji, kakršno danes priznavajo najboljši šole na svetu."

Scopes je bil rojen v Salemu, Ill. — ki je po čudnem naključju tudi rojstni kraj W. J. Bryana. Eno leto se je šolal na illinoiski univerzi, svoje študije pa je dovršil na univerzi v Kentuckyju.

MOGOTCI SO ZA VOJNO LE KADAR JIM NESE

ZATO PA MORGAN IN WALL STREET NOČETA PODPIRATI FRANCIJE.

Radi nemirov v Afriki jih skrbi, kako bodo dobili investiranje milijone.

Washington, D. C. — Uradniki državnega in zakladniškega departamenta so se menda prišli za glave, ko so dobili v lepem tonu brzojavljen francoski odgovor iz Pariza, da francoska vlada ne bo plačala ničesar, dokler se ne pripravi na dolgo in drago vojno, s katero premaga severno Afriko in si iznova podjarmi rebelne mosleme. Vse to se mora zgoditi, potem se bodo Francosi šele pričeli pripravljati, da razmotirajo z zakladništvom Združenih držav glede vojnih dolgov.

Zahvala gre bivši Poincaréjevi vladi, da Abdel Krim s svojimi vataši ni samo premagal španskih sil, temveč se je postavil po robu tudi Francozom, katerim je podkuril pod nogami na itak vročih afriških tleh. Vstaja se je pojavila na zapadu severne Afrike in zdaj se razteza proti vzhodu tja do ravnega Egipta in na jug proti pečeni Sahari. Priključujejo se pa milijoni Mohamedancev, voditelji jih kličejo v nekako sveto vojno proti vsem izkoriščevalskim državam Evrope, ki imajo čeznje svoje mandate in absolutno pravico do izkoriščanja. Poincaré je navdušil Abdel Krima pri vstaji, kajti mislil je, da bo s tem prisilil Špance, da mu bodo izročili pristanišče poleg Gibraltarja. Kopal je jamo drugemu, sam pa padel vanjo, to se pravi francoska vlada, ki ima sedaj računati na vojno z vročehrvnimi Maročani ter na odpor doma, kjer izmučeno moštvo ne mara več hoditi umirati na bojna polja puste Afrike.

Painlevéova vlada ima računati s pravo vojno, od katere je odvisna francoska oblast v Maroku in Alžiriji. Za vojno pa je treba denarja, pa če so vojaki še tako slabo plačani. Sto milijone bo stala francoska vlada, če bo imela sploh kje vire, da založi vojsko.

Morgan in Co. ne posodi nič več. Wall Street kakor Morgan še vedno hoče posoditi milijone francoskim kapitalistom, od česar je dobiček, ampak za vojno pa ne da nič. Tudi od afriške vojne ne pričakuje nič dobrega, zato ne da. In spet se bo ponovila stara pesem: Francoski imperalisti bodo rekli, da so se Američani zarotili in pustili Francijo na cedilu, samo da bi zgubila svoje kolonije.

O vsem tem mislijo na državnem in zakladniškem departamentu. Vidi, da imajo Francozi že sedaj pripravljen izgovor, da bi nič ne plačali, kakor tudi vedo, da se bodo takih opravičevanj posluževali. Upajo pa, da bo Coolidge nagovoril Morgana, naj zopet kreditira privatna posojila.

Dve banditki prijeti.

Chicago. — Roparska karijera dveh mladih deklic je bila končana v nedeljo, ko je policija zajela avtomobil, katerega je podila več blok na južni strani mesta. V avtu sta bili deklici in trije mladi možki. Deklici sta priznali, da sta pomagali oropati več šoferjev taksi kompanij. Držali sta revolverje, dočim so njuni pajdaši izpraznili žepe šoferjem. Banditki se pišeta Mary Andrews, stara 17 let in Katarina Zaramba, 19 let.

Meka za uporne zakonce v Mehiki.

Merida, Yucatan, Mehika. — Yucatan je še vedno Meka za Američane, ki se hočejo razporečiti brez kakih ovir in težav na polagi tukajšnjih razporečnih postav. V "divorce koloniji" v Meridi je vedno okrog 50 Američanov.

Nova potresna katastrofa zadela Japonec

Potres je uničil sloveče toplice Kimosaki Spa. Čez 300 je mrtvih. Škoda znaša sto milijonov dolarjev.

Tokijo, 25. maja. — Podrobnejše vesti, ki so prišle večeraj, so šele odkrile popolno sliko katastrofe, ki je zadela mesti Tojooka in Kimosaki Spa zadnji petek, ko se je vnovič silovito stresla zemlja. Približno 300 oseb je mrtvih in čez tisoč ranjenih. Mesto Tojooka je malone popolnoma v razvalinah.

Kimosaki Spa, kjer se nahajajo sloveče toplice, je bil prizorišče velike tragedije. Okrog 600 oseb je bilo v kopelih ob času potresa. Voda je nenkrat zavrela in spremenila s črnim vročim blatom. Mnogo kopalcev se je poparilo do smrti, druge je pa ubila streha, ki se je zrušila nanje. Računa se, da je 200 ljudi našlo smrt v toplicah in 600 je ranjenih. Kmalu po potresu je pa tople vode zmanjkalo in iz toplicnih vrelcev je pridrla na dan mrzla voda.

Po najnovejšem poročilu je so naštetih 127 mrtvih v Kimosakiju in 48 v Tojooki. Požar v Tojooki, ki je sledil potresu, je uničil 2000 hiš. Škoda v obeh krajih se čeni na sto milijonov dolarjev.

Vlada je poslala vojaške vloče s šotori in bojne ladje z zdravniki, postrežnicami in živili v nevarne kraje.

Američani so posušili Kanado

Pol milijona gostov je popilo vso zalogo piva v Windsorju. Pivovarne zdaj delajo noč in dan.

Windsor, Ont., Kanada, 25. maja. — Pivovarne v Ontariju delajo danes 24 ur. Dve tujakšnji pivovarni sta večeraj iztočili zadnjo zalogo "štiri-pika-štirjeveca" in med hotelirji ter drugimi, ki točijo novo pivo ameriškim gostom, je nastala panika. Brž so brzojavili v Toronto in druge kraje po pijačo.

Od 21. maja, odkar je postavna moča v Ontariju, je več ko pol milijona Američanov obiskalo Windsor in sosednje kanadske kraje. Popili so 200,000 galon piva in pustili tukaj pol milijona dolarjev.

Včeraj je bila nedelja. Tu je v veljavi puritanska postava, ki prepoveduje vsako trgovino ob nedeljah. Gledališča so zaprta. Ne moreš kupiti niti akatlice žveplenk, niti časopisa ne. Edino restavracije so odprte; jed si lahko kupiš. In tako se je zgodilo, da so tisoči Američanov večeraj cel dan "jedli". Kaj so jedli? Pivo! Kako? Ej, prepustite to stvar navihanim hotelirjem! Pripravili so veliko zalogo vložk, tako tenkih, da bi lahko videl akotzi vložko kakor akotzi steklo. Vložke so prodajali po 10c in zraven si dobil vrček ali steklenico piva. Vložk ni nihče jedel. Natakariji so ves dan nosili vložke od mize do mize, drugi so nosili pivo. Pivo je ostalo na mizi, vložka je pa romala na drugo mizo. Tako so premeteni Kanadčani prevrtili zakon in iztočili vse pivo, kar so ga imeli v zalogi.

Detroit, Mich. — Prohibične oblasti ob kanadski meji so dobile novo, težko breme na pleča. Podvojiti — kaj podvojiti, podeseteriti! — morajo paznjo na tihotapce, ki bodo uvažali "štiri-pika-štiri" čez mejo. Tihotapsko pivo v Detroitu se prodaja po 50c vrček. Nikdo ni tako neumen, da bo dal plačeval toliko za pivo, ko ga lahko dobi po 10c onkraj reke. Prevažanje kanadskega piva čez mejo bo zdaj delalo prohibičnim stražnikom sive lase.

Zadnji izmed ujeteljev Jeff Davis umrl.

Independence, Ia. — Joseph Odren, vojak iz civilne vojne in zadnji iz čete, ki je 10. maja 1865 ujele Jeffa Davisa, predsednika Konfederiranih držav, je umrl 22. maja na domu svoje hčere v starosti 93 let.

KJE JE AMUNDSEN S SVOJO EKSPEDICIJO?

Vest, da se je vrnil s severnega tečaja v Spitzbergen, še ni potrjena. Ves svet pa upa, da se ni zgodila nobena nesreča.

Oslo, Norveška, 25. maja. — Vest iz Spitzbergena, da sta se Amundsenova eroplana vrnila s severnega tečaja, je bila danes popoldne zanikana. Usoda Amundsenove ekspedicije je do te ure še neznana.

London, 25. maja. — Iz Osla preko Kopenhagena je danes jutraj prišla vest, da se je kapitan Amundsen s petorico svojih spremljevalcev vrnil v Spitzbergen s severnega tečaja. Vest še ni uradno potrjena, toda upati je, da je resnična.

Oslo, Norveška, 25. maja. — Velike množice ljudi so vso prejšnjo noč oblegale častniške urade in čakale na brzojavke, ki imajo sporočiti usodo Amundsenove ekspedicije na severni tečaj. Čakale so zastoj. Odkar je Amundsen v družbi z Američanom Ellsworthom in štirimi drugimi raziskovalci zadnji četrti popoldne izginil na dveh letalih nad belimi poljanami snega in ledu, ni od njega še nobenega glasu. Amundsen se je imel vrniti v King's Bay na skrajnem otoku Spitzbergena še 22. maja. Kje se je zamudil tri dni, je še uganka. "Hobby", ena Amundsenovih ladij, je v soboto križarila med ledom v bližini Spitzbergena, toda najmanjšega sledu ni bilo na polarnih letalih.

Zamudo polarne ekspedicije razlagajo na več načinov. Amundsen je morda podaljšal čas opazovanja na severnem tečaju. Lahko je tudi odkril v bližini tečaja novo suho zemljo, katero zdaj raziskuje. Mogoče je naletel na hud vihar, ki ga je prisilil, da mora taboriti na ledu in čakati boljše vreme; vetrovi so morda zanesli letali na drugo stran tečaja in zdaj ploveta proti Alaski. Zamuda ima lahko tudi druge vzroke, ampak nihče ne verjet, da bi se šestorici zgodila kaka nesreča.

Washington, D. C. — Po glavnem mestu se govori, da mornarični departament ameriške vlade mogoče posodi zračno ladjo "Shenandoah" ali "Los Angeles" za iskanje Amundsenove ekspedicije, če se kmalu ne vrne.

Bolgarski kralj zagrozil z odpovedjo

Boris zahteva, da mora Cankov podati ostavko in narediti prostor koalicijski vladi.

Dunaj, 25. maja. — Iz Sofije je prišla brzojavna vest, da je kralj Boris zapretil Cankovu, da se odpove prestolu, če Cankov takoj ne poda ostavke in naredi prostor novi, koalicijski vladi.

VELIKA PAZNOST PRI IZBI- RANJU POROTE.

Chicago, Ill. — Pri izbiranju porote proti W. D. Shepherdu, ki je obtožen, da je umoril svojega nečaka, je izjavil državni pravdnik Crowe, da bo strogo pazil na vsakega porotnika ter da bo moral vsak akotzi preiskavo. Pojavili sta se dve stranki, ki očitno nastopata tako, da so morali dati pričam telesne straže. Državna priča proti Shepherdu White je izginila, in večeraj je čikaška Tribuna prejela pismo iz Filadelfije z njegovim podpisom in vsebino, da je bil prisiljen oditi.

Sovjetski polet iz Moskve v Peking.

Moskva, 25. maja. — Rosta poroča, da se v juniju vrši polet polet petih sovjetskih eroplanov iz Moskve v Peking. Daljava znaša okrog 6500 milj. Letala so izključno ruski izdelek.

Sovjetska Rusija svari Nemčijo

Paktiranje nemške vlade z ligo narodov in zapadnimi silami pomeni konec prijateljskih stikov z Moskvo.

Berlin, 25. maja. — Iz raznih virov so prišle informacije, da je sovjetska Rusija neformalno posvarila Nemčijo, naj se drži repalske pogodbe in naj ne išče vstopa v ligo narodov ali sklepa kakšne tesne pakte s ententnimi silami.

Vlada hoče militarizirati mladino

TAJNIK VOJNEGA DEPARTAMENTA STREMI ZA UVEDENJEM OBVEZNE VOJAŠKE SLUŽBE...

Vojaštvo naj bi potem služilo pri razbijanju stavk.

New York. — Tajnik narodnega dijaškega foruma B. Allison je rekel, da so po mnenju vojnega tajnika Weeksa "industrijski nemiri vzrok, da Weeka vidi potrebo obveznega vojaškega službovanja." Allison je član prelukovalnega odbora, kateri se bavi z raznimi mladinskimi in mirovnimi organizacijami ter namerava sklicati konferenco izobraževalnih in cerkvenih organizacij v prihodnjem mesecu. Konferenca ima slušiti kot nekaj protitež "zaroti vojnega departamenta, da bi se uvedla obvezna vojaška služba, ne da bi to moral sprejeti kongres kot zakon."

Weeksovo zatrdilo, da je obvezno vojaško službovanje potrebno radi nemirov, ki bi lahko nastali v industriji, je bilo izraženo v pismu, katerega kopijo ima imenovani odbor. Kakor Allison izjavlja, je že kakih 12,000 srednjih šol in 675 univerz po Združenih državah, katere imajo uvedeno vojaško vezbanje. V mnogih je vojaško vezbanje obvezno, da iz istega dobijo tudi red. Po nekaterih univerzah in kolegijih sta pa drugi dve leti šole za dijakle neobvezni, toda kdor se udeleži vezbanja, prejema vojaško plačo.

Zvezni svet cerkva, posameznih cerkvenjakov, izobraževalcev in zainteresiranih organizacij bo povabilen, da se priključi preiskovalnemu odboru. Mladinska organizacija "Fellowship of Youth for Peace" kakor tudi narodni svet za preprečevanje vojne sodelujeta z odborom. Na konferenci, ki se bo vršila po preiskovanjih, bo razgaljena vsa zarota vojnega departamenta, ki bi mladino Združenih držav rad potislil v vojaško suknjo kakor v kaki militaristični monarhiji. Po Allisonovem mnenju so zdaj razmere v tem pogledu še slabše, kakor so bile pred zadnjo vojno, kjer tudi militaristična špijonáža še vedno prevladuje skoraj kakor med vojno.

Po vseh pojavih pa moramo zaključiti, da ljudstvo noče vojne, niti mladina se zanje ne ogreva, čeprav se vojni departament najbolj spravlja nanjo, da bi ji potislil v roke puške in jo vzgojil v strogem vojaškem duhu.

Papež polni nebesa z novimi svetniki in svetnicami.

Rim, 25. maja. — Včeraj je bila tretja kanonizacija v cerkvi sv. Petra. Magdalena Sofija Barakat, ustanoviteljica kolegijev Presv. srca, je bila razglašena za svetnico.

Praska na rusko-rumunski meji.

Moskva, 25. maja. — Rumunska straža je v soboto streljala čez besarabsko mejo in ubila enega Rusa in ranila dva blizu Tiraspola.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo nestalno in gorko. Sonce izide ob 5:21, zaide ob 8:12.

Naročnina: Združena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v klepetu a. p. (April 30-1925) poleg vsakega imena na našemu pomenu, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

"ROKE PROC," PRAVI VELEBIZNIS.

V Washingtonu zboruje trgovska zbornica Združenih držav. Ton, ki prevladuje na tem zborovanju, se razume: "Vlada ne vtikaj se v biznisne zadeve in pusti poslovne ljudi na miru, da posle uredijo po svoje."

Ob tej priliki je nastopil tudi William E. Humphrey, katerega so volilci pozabili izvoliti ponovno v kongres, a ga je predsednik imenoval v zvezno obrtno komisijo, v kateri pripada velebiznisu naklonjeni večini. Zlomil je sulico za biznisne interese in pripovedoval, da je komisija zaradi tega spremenila svoj opravičnik, da ne bo služila več socialistični propagandi.

Richard F. Grant iz Clevelanda je imel seveda svojo bolezen. Pritoževal se je, da je vlada preveč inkvizitorna, ker objavlja vplačila dohodninskega davka, pa tudi preiskave, ki jih izvršujejo posebne komisije niso več popularne.

A. C. Dodson, premogovniški baron, se je pritoževal, da vse preiskave skozi devet let niso hasnile rudarjem in premogovniškim podjetnikom.

In tako se je slišala še cela vrsta tožb, ki so bile tako jadikujoče, da bi tujec, ki je slučajno zašel med te ljudi, sodil, da se nahaja med največjimi siromaki v Ameriki.

Te tožbe predstavnikov privatnih interesov in privilegijev imajo namen in so metodične. Finančniki, veletrgovci in veleindustrijalet žele, da se vlada ne vtika v njih posle. Ne podvzame naj nobenega koraka, ki omejuje nagromadjevanje profita v korist posameznikom.

Proč z vsemi postavami, ki omejujejo tvoritev in snovanje trustov, je zahteva teh bogatih jadikovalec. Zakoni za zarstvo žen in otrok v industriji so po sodbi teh gospodarjev industrije nepotrebni. Take postavbe krčijo profit. In kar znižuje dobiček škoduje po sodbi teh gospodov industriji. Gospodje bi najraje videli, da otroci prično pohajati v tovarne mesto v šolo, ko postanejo šolsko obvezni. Žene naj bi delale v industrijskih podjetjih, dokler ne omagajo pri strojih. Zunaj tovarne je še veliko žen in deklet, ki čakajo, da bo zanje prostora v tovarni.

Ravnatoko so nepotrebne varstvene naprave v industrijskih podjetjih. Te stanejo denar. In kar stane denar, ne koristi finančnim in industrijskim baronom. Gospodje pač menijo, da vse diši po socializmu, kar koristi delovnemu ljudstvu. Socializem jim služi za parklja, kadar zagovarjajo načelo, da se mora izkoriščanje delovnega ljudstva vršiti brez meje in do skrajnosti.

To priznanje je hvalevredno. In sicer zaradi tega, ker gospodje ob drugih prilikah, kadar mažejo delovno ljudstvo z medom okoli ust, ponosno izjavljajo, da v Ameriki ni razredov.

Ali ni to razredna zahteva, ako finančniki in industrijalet naglašajo, da se ne sme nihče vmešavati v njih posle ne glede na to, kako dosežejo svoje cilje? Ako bi bili industrijski in finančni magnati prepojeni z demokratičnim duhom in verjeli v enake pravice za vse, bi logično zahtevali, da se ne sme nihče vtikati tudi v posle farmarjev in delavcev ne glede nato, kako dosežejo svoje namene.

Kadar gre za farmarje in delavce, kličejo finančni in industrijski interesi takoj policijo in državne pravdnike na pomoč. Ako se jim obstoječi zakoni zde premalo strogi za uganjanje farmarjev in delavcev, tedaj apelirajo takoj na državne zbornice in kongres, da sprejmejo postavbe, s katerimi bo lahko ugnati farmarje in delavce v korist privatnim privilegijem in interesom.

Nenasitna je lakomnost privatnih interesov in privilegijev. Čim več imajo, toliko več milijonov žele še priložiti k nagromadenim milijonom. Pa tudi v sredstvih, kako pridejo do njih, niso izbirčni. Zato se pa tudi zelo slabo ališ, ako ti interesi in privilegiji stokajo, da se jim godi slabo, ker se vlada vtika v njih posle.

SLIKE IZ NAŠELAN

Dawson, N. Mex. — Dne 14. maja zvečer je umrl v bolnišnici v Dawsonu John Lamprečnik v starosti 21 let. Doma je bil pokojnik nekje iz Gornjega grada na Stajerskem. Ker nismo mogli najti nobenih sorodnikov, smo ga pokopali dne 16. maja. Kolikor sem mogel zaznati, ima pokojnik strica v Viridnu, Ill. Brzjavil sem mu, pa ga nisem našel. Pokojni Lamprečnik je bil pri nekem ameriškem društvu. Ako se kdo zanima radi te smrti, naj piše meni. — Frank Jazbec, Dawson, N. Mex. Box 1191.

Pueblo, Colo. — Zopet nam je nemila smrt izrgala člana S. N. P. J. Dne 16. maja je za vedno zaspal Louis Mausar, doma iz Novega mesta. Tu zapušta ženo in dva otroka, v Clevelandu pa sestro. Naj mu bo lahka ameriška zemlja.

Slovenski dramski klub je priredil plesno veselico dne 26. aprila. Čisti dobiček je bil \$102, kateri je bil oddan bolnemu članu Mattu Jesihu. Isti klub bo priredil burko "Kmet Herod" v dveh dejanjih dne 28. junija ob petindvajsetletnici društva Sv. Petra in Pavla J. S. K. J.

Pevski klub "Prebren" priredi koncert dne 7. junija. Tudi dramski odsek društva "Orel" noče zaostati. Dne 14. junija bo priredil igro "Stari greh". Igra je kaljiva skozinakoz. Kdor se želi nasmejati, naj torej ne zamudi omenjenega večera. — O. pazovalec.

Roslyn, Wash. — Smrt nam je vzela brata Josipa Mihelčiča. Šel je na delo dne 8. maja in čim je zjutraj začel delat, se je zvalil nanj kamen ter mu takoj vzel življenje. Pokojnik je bil rodom iz Delnice, Goraki kotar, po domače Blazinov. Tu zapušta ženo Margareto in štiri nedoročale otroke, katerih najstarejši je 14 let. Zapušta tudi sestro Katarijo, v stari domovini brata Ivana.

Naše društvo je pokojniku priredilo dostojen pogreb ter po dogovoru s člani nabavilo venec v zadnjo počastitev. Sprejodu je prisostvovalo tudi članstvo društva Pravomislečci Hrvati v Ameriki, št. 26 H. Z. III.

Na grobu pokojnega brata se je predsednik društva v govoru poslovil v imenu celega društva. Ivan Bojc je v kratkem in jedrnatem govoru opisal vse potežkoče, akoli katere mora delavec v mišljenju v današnjem družabnem redu. Kratko je opisal življenje delavca, ki je v rani mladosti moral zapustiti dom in se podal v tujino ter dosegel 40. leto pod sistemom, v katerem delavstvo samo živi in strada.

Lahka mu bodi zemlja, vdovi Margareti, malim otrokom ter bratom in sestram iskreno sožalje. — George Majnarich, tajnik.

Čudodelni lečnik iz Avignona

Že četrtri v teku poslednjih štirih let je te dni prišel slovit Jean Beziat v dotik z oblastvi. Prvič in drugič je bil oproščen, toda na priziv državnega pravdnika je prišel vnovič pred sodišče ter bil obsojen na 300 frankov kazni.

Vsa dežela, izvenmši seveda zdravniški sindikat Toulousea, je navdušena za svojega lečnika, in brez vzroka: njegova zdravljenska mejo je na čudež in njegovi uspehi so nečuvni.

Jean Beziat je mož visoke postave, bujnih las; njegove besede so polne duha; kdor ga posluša, se navduši za njegovo jovialno dobrodušnost. Moč je star štirideset let in nič na njem ni hinavskega, v čemer se dobrodejno razlikuje od običajnih počeletskih pajdašev.

Najprej je treba poudariti, da je Beziat izobražen. Njegov ded je bil kmet, njegov oče tudi, on sam pa je bil učitelj poljedelstva v Douaiju. Toda ta posel je kmalu opustil. Kupil si je 50 hektarjev zemlje v okolici Villefranche in si zgradil hišo v Avignonetu. Kraj je kmalu zaslovel kot romarska pot: ljudje so spoznali čudodelno moč njegove besede in obiskovali so ga sleherni dan v velikih gružah. On pa jih je zdravil z besedo kakor Kristus.

Ljudje so seveda nevoščljivi in Beziata so kmalu naznanili, da izvršuje zdravniško prakso, če-

prav nima ne študij ne papirjev. Toda Beziat trdi, da ne zdravi po nikaki zdravniški metodi in da mu zatorej nihče ne more očitati, da hodi zdravnikom v zelje. On sam je mnenja, da dosega tolike uspehe z avtosugestijo. Ta razlaga je zelo verjetna, le žal nam skoraj ne zadostuje pri mnogih slučajih, ko je Beziat ozdravil norčke in celo dojenčke.

Pred sodnim dvorom nastopa čudodelni lečnik skromno in brezskrbno. Vedro in mirno razlaga sodnikom, da njegovi bolniki ozdravljajo podobno kakor so nekdaž okrevali Kristovi. Pri vsem pa je Beziat globoko veren, čeprav ne veruje v čudeže. Čudež je njemu vsa narava.

Razprava na sodišču je bila, kakor pišejo listi, nadvse zabavna. Navzočih je bilo petindvajset prič, ki jih je pozval tožitelj. Preden se je pričelo zasliševanje, so se pričar kar gnetle okoli svojega dobrotnika, se mu zahvaljevale in izjavljale, da morejo o njem pričati samo dobro.

Tožnec je pozval le pet prič. "Za enkrat jih je dovolj," je dejal državnemu pravdniku. "Vdrugič vam jih pripeljem pet tisoč." Toda te priče so bile izbrane; bili so zgolj bolniki, ki jih je čudodelni lečnik ozdravil. Eden je bil poprej hrom, drugi je bolehal na tuberkuloznem vnetju jabolka, tretji na raku itd. Same neozdravljive bolezni. Bili so zdaj popolnoma zdravi in ozdraveli so brez zdravil, brez operacij, na samo besedo Beziatovo.

Zagovornik je ognjevit in s pravcatim navdušenjem branil svojega varovanca. Navedel je, da je nad tristo zdravnikov poslalo svoje bolnike, nad katerimi so že obupali, čudodelnemu lečniku v zdravljenje; med njimi so bili bolniki, ki so bili slepi na obeh očesih, in tudi taki, ki so imeli raka; enemu izmed njih je celo sam predsednik zdravniškega sindikata lastnoročno potrdil neozdravljivost. H koncu je zagovornik med splošno veselostjo omenil slučaj policijskega nadzornika Calveta. Calvet je bil precej rejn in si je želel zmanjšati obseg svojega trebuha. Ker je čul o čudodelnem zdravniku iz Avignona, se je podal k njemu. Beziat mu je očetovalsko nasvetoval, naj izpije vsak dan čašo gorke vode. Čez mesec dni je izgubil 14 kg na teži.

Sodišče je obsodilo tega novodobnega Kristusa na 300 frankov kazni in na povrnitev škode, ki jo je zdravniški sindikat utrpel valed njegovega delovanja. To škodo cepi sodišče na 4000 frankov. Utemeljitev razsodbe je bila v marsičem zabavna za množično navzočo občinstvo, ki je svojemu ljubljencu prirejalo navdušene ovacije. Po prečitani razsodbi je neki novinar vprašal Beziata, kako sprejema obsodbo in kakšne namene ima za bodočnost. Vedro in jasno mu je odgovoril čudotvorec:

"Svoje delo bom nadaljeval in v bodoče in sodišče me bo seveda zasledovalo kakor do sedaj. Če bi opustil svoje delovanje, bi me nazvali strahopetca. Torej mi ne preostaja drugo kakor, da nadaljujem."

ANGLEŠKA DVORNA ETIKETA IN DEČJA FRIZURA.

Angleški kralj Jurij se ne more, kakor pravijo dvorni krogi, sprijazniti z novo modo kratko ostrizenih las pri ženskah. On smatra, da ta frizura ni dopustna pri dvornih ceremonijah in ceremonijalnih sprejemih.

To stališče angleškega kralja dela damam angleške aristokracije hude preglavice. Na eni strani nočejo manjkati pri sprejemih na dvoru, na drugi strani pa se tudi ne marajo odreči dečji frizuri, ki je sedaj tako zelo moderna. Da bi se enemu in drugemu zlu, zlu seveda po njihovih pojmi, izognile, se zatekajo angleške dame k najraznovrstnejšim zvijačam.

Tako si je dala vojvodinja Yorika iz svojih ostrizenih las napraviti lepo kito, ki si jo je pri svečanih sprejemih na dvoru lepo zvito in sfrizirano nataknila na glavo in tako pokrila svoje kratke lase. Sedaj slede vse aristokratske njenemu vzgledu, in težko vprašanje rešeno: dame imajo dečjo glavo in jo pokrivajo, kadar je potreba.

Ali želite znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Katoliška matica S. N. P. J.

Katoliški prebija v pozabljenosti

Običajno ustavljanje časopisov te organizacije pokazuje, kako hitro izumira.

New York. — Ameriška unija za civilne svobodščine je skupno z nekaterimi voditelji demokratov z juga, revijo "Labor Age" in drugimi dopolnila preiskavo. Vsi se strinjajo s tem, da bo Kukulksklan pozabljen v par letih, ako ga bo javnost pustila pri miru.

Demokrati z juga so navdušeni za izumiranje te organizacije, katere je povzročila medsebojne boje v njih stranki, da so se mnogi priključili republikancem zlasti v državah, ki meje med jugom in severom Unije. Republikanci so dobili senatne sedeže v Kentuckyju, Oklahomi in Koloradu.

Izmed šestindvajset kukulksksovskih časopisov, ki jih je imela organizacija, ko je bila na višku svojega razvoja, jih je že osemnajst prenehalo izhajati. Drugih osem se bori za svoj obstoj, ker naročniki odpadajo in članstvo izgineva.

Po nekaterih krajih je članstvo pustilo svoj originalni klan ter ustanovilo alične organizacije. Tako živorarijo v medsebojnih bojih. Imajo stranke, katerih je dobila vsak svoje ime, kakor na primer Klan belega križa, Vitezi ognjenega meča in Red Loyal Orange.

Klan se št. vzdržuje pri življenju po Indiani, New Jerseyju, New Yorku ter po državah Nove Anglije. Na jugu je mrtev in izumira po obmejnih državah kakor tudi po srednjem zapadu. V Teksasu, kjer je imel klan zadnji dve leti popolno kontrolo, so bili sprejeti strogi zakoni proti ti tajni organizaciji, kateri amatrajo za nepostavno, da bi se maskirani ljudje kazali po cerkvah, javnih prostorih in cestah. Billie Mayfield, eden voditeljev klana, ki je svoječasno izdal časopis z dvesto tisoč naročniki, danes sedi v državnem zaporu, obsojen radi zločinaškega prestopka, njegov list pa je že davno prenehal izhajati.

"Labor Age" je dognal, da je klan še aktiven po nekaterih mestih Pennsylvanije in Ohija, kjer služi kot nekaka protidelavska organizacija. V Floridi je klan napovedal delavcem nekaterih strok, da ne smejo zahtevati večjih plač kakor so jih določili klanovski uradniki po svoji lestvici. In klanovski uradniki pa so bili podjetniki sami.

SLOVENEK OBTOŽEN ZLOČINA PRED SODIŠČEM.

Greensburg, Pa. — John Perich iz Exporta je pred sodiščem, da je ustrelil dne 17. marca svojega sosedo Charlesa Stugeona. V svoj zagovor je pripovedoval sledeče:

Radi uničenja kurnika in zgorjenja 23 kokoši je bil tako nervozen in jezen, da ni vedel kaj dela. V takem stanju je vzel avtomatično pištolo in ustrelil Stugeona, ki je tri dni nato umrl.

Zagovorniki se sklicujejo na to, da je bilo Perichevo duševno stanje precej nenormalno, kar je zakrivila nesreča v rudniku že pred dalj časom. To je potrdilo tudi več prič, ki Periča že dolgo poznajo.

Vdova Sturgeon je pričala, da je njen mož bežal pred streljajočim, a Perič je zanikal, da to ni res. Vsekakor pa se izjave ne ujemajo. Sturgeonova priča, da je Perič tekel v hišo po puško, dočim je on rekel, da je dal pištolo v žep že zjutraj. Ko je konštalar našel Periča po streljanju na sosedo, pravi, da je bil obtoženec čisto v zmešanem stanju.

SIN ČLANA S. N. P. J. UTONIL.

Mullan, Idaho. — Dne 13. maja je utonil šestletni sin Martina Sekuliča, člana S. N. P. J. Utonil je ob pol desetih dopoldne, ko je sedel na plankah ob potočku Boulderju, s katerih je padel v vodno strugo. Ljudje so ga pričeli takoj iskati, ampak tudi če je bila razpisana nagrada tistemu, ki dobi truplo, je bilo vse brez uspeha. Pri iskanju je bilo več dni zaposlenih 60 do 75 skavtov, a zastonj. Dne 18. maja so pa pre-

nehali brezuspešno iskanje. Dne 19. maja je našel truplo nekdo, ki ni pripadal k naši jednoti, pač pa k nekemu angleškemu društvu. Bil je edini sinček, ki je pušča po mlajše sestre. Starci so ga žaljevali. — J. N. J.

Dogodek št. 82.

Leta 1890. je bila v naši fari zaklad drugega fanta z imenom punce. Mati umorjenega fanta šla k župniku s prošnjo, da mrliču zvonili. Vprašala je, kaj bo bode njenega sina pokopati. "Saj imate krmav zvonice, mu zvonite! Na krajem pokopališču ni prostora za take ljudje. Pojdite h konjederu, on gotovo ima prostor, kjer zakopava kleno penino", je odgovoril župnik. — Peter Slabe, West Allis, Wis.

Dogodek št. 82.

Leta 1899. je neki fant v naši fari zaklad drugega fanta z imenom punce. Mati umorjenega fanta šla k župniku s prošnjo, da mrliču zvonili. Vprašala je, kaj bo bode njenega sina pokopati. "Saj imate krmav zvonice, mu zvonite! Na krajem pokopališču ni prostora za take ljudje. Pojdite h konjederu, on gotovo ima prostor, kjer zakopava kleno penino", je odgovoril župnik. — Peter Slabe, West Allis, Wis.

ŽARKOMET

Vračam pismo, ki sem ga prejel. Hvala!

Častiti gospod župnik: — Kakor čujemo, odhajate te dni v Evropo, kjer boste obiskali sveta mesta. V znak priznanja (yes!) za Vaš trud in delo za župnijo svetega Stefana pošiljam Vam (yes yes!) priloženi dar in Vas prosim, spominjate se me (yes, yes, yes!) v Lurdu in Brezjah (kako na Brezjah! Brezje so šle na Lemont!) po sveti maši.

Voščim Vam srečno pot (yes, yes, yes!) in veseli povratka (šur!) in se tudi pripomočam za mal spominček in kartico in sem vam udani nefaran Žarkomet.

Krik čez morje.

Amerika, posodi denar! Če ne posodiš, bodo Francozi tepeli Afriki.

Pisane novice.

Novice iz Kanade so mokre dni.

Novice iz Washingtona suhe.

Novice iz Rima so stare.

Novice iz Lemonta so rme.

Novice iz Jugoslavije so cekoo.

Kdo bo kolovrat gonil?

Neki skrbni simpleton vpraša je, kdo bo v socialistični družbi čevlje snail v "ahoe shine parlorjih".

Na to vprašanje je posredno odgovoril tisti slovenski kmet, ki je poslušal republikanskega govornika in potem je rekel: "Vse je lepo, vse je dobro, kar ste povedali, toda povedali niste, kaj bo cesar v naši republiki!"

Fina postrežba.

Neka fina, čista in bogata spsa se priporoča v dobro prešrebo vsem tistim, ki se bodo letošnje poletje sprehajali Brikjard bulvardu. Oglasila na: C. kr. klobučarna in hotel Brikjard bulvart, Collinwood, Ohio.

Novice iz Collinwooda.

Doba počitnice je tukaj. Špiritistične copernice so odpravile v stari kraj. Četrta je marala ostati tukaj, ker je močnejša prelahka.

Pijani duhovi. Četrta je odšla suho dejstvo, da duhovi pijejo kot suhe gobe. Postavila je čenoč dva kvorta na mizo in trajala sta bila oba prazna.

Četrta je že zmanjkalo olja za mazanje duhov. Zdad hodi krog drugih za oljem. Zapri vrata! — Rdeči novičar.

Pertinentna vprašanja.

(Ob ločitvi moderne amerike konaske dvojice.)

Cegav bo kotel?

Naš patron.

Prvi ameriški svetnik bo človek, ki je kupil svoj grob obroke.

Dogodek št. 81.

Leta 1890. je bila v naši fari zaklad drugega fanta z imenom punce. Mati umorjenega fanta šla k župniku s prošnjo, da mrliču zvonili. Vprašala je, kaj bo bode njenega sina pokopati. "Saj imate krmav zvonice, mu zvonite! Na krajem pokopališču ni prostora za take ljudje. Pojdite h konjederu, on gotovo ima prostor, kjer zakopava kleno penino", je odgovoril župnik. — Peter Slabe, West Allis, Wis.

Dogodek št. 82.

Leta 1899. je neki fant v naši fari zaklad drugega fanta z imenom punce. Mati umorjenega fanta šla k župniku s prošnjo, da mrliču zvonili. Vprašala je, kaj bo bode njenega sina pokopati. "Saj imate krmav zvonice, mu zvonite! Na krajem pokopališču ni prostora za take ljudje. Pojdite h konjederu, on gotovo ima prostor, kjer zakopava kleno penino", je odgovoril župnik. — Peter Slabe, West Allis, Wis.

Dogodek št. 82.

Leta 1899. je neki fant v naši fari zaklad drugega fanta z imenom punce. Mati umorjenega fanta šla k župniku s prošnjo, da mrliču zvonili. Vprašala je, kaj bo bode njenega sina pokopati. "Saj imate krmav zvonice, mu zvonite! Na krajem pokopališču ni prostora za take ljudje. Pojdite h konjederu, on gotovo ima prostor, kjer zakopava kleno penino", je odgovoril župnik. — Peter Slabe, West Allis, Wis.

Dogodek št. 82.

Leta 1899. je neki fant v naši fari zaklad drugega fanta z imenom punce. Mati umorjenega fanta šla k župniku s prošnjo, da mrliču zvonili. Vprašala je, kaj bo bode njenega sina pokopati. "Saj imate krmav zvonice, mu zvonite! Na krajem pokopališču ni prostora za take ljudje. Pojdite h konjederu, on gotovo ima prostor, kjer zakopava kleno penino", je odgovoril župnik. — Peter Slabe, West Allis, Wis.

Dogodek št. 82.

DELAVSKE NOVICE

(Fed. Press.)

Stavka predorskih delavcev.

New York. — Več sto članov unije predorskih delavcev, kateri delajo v stisnjem zraku, stavka že drugi mesec. Zahtevajo povišano dnevno plačo od sedem dolarjev na \$8.50, medtem, ko so podjetniki hoteli še celo sedanjost plačo znižati. Podjetniki imajo radi te stavke precej obutno zgrubo.

Za povišanje plače, osemurni delavnik in šest dni dela v tednu stavekajo v New Yorku tudi strojniki od lokalne unije št. 56.

Tobačni delavci in gledališni igralci stavkajo.

New York. — Pri več podjetjih, kjer so zaposleni člani tobačne unije, je stavka. Unija je tudi uvedla agitacijo za organiziranje vseh delavcev svoje stroke.

Zveza gledališnih igralcev je odrekla svoje člane pri igri "His Queen" v Hudson gledališču. Podjetje ni hotelo jamčiti za zadostno plačo in tako mora biti gledališče zaprto radi stavke igralcev.

Ena ura stavke.

Delavci velikega tiskarskega podjetja v Londonu so prepirali po eni uri stavke ravatelj Rothermerja, da ni za njih organizacijo prebavno, da bi on uvažal odprto delavnico. Upisili je dva neunijska delavca, kar je izrazilo tiskarje, uradnike in sploh vse uslužbenke k stavki. Še ena ura ni potekla, in že se je tiskarje podal.

500 rudarjev mora zapustiti kompanijske hiše.

Wheeling, W. Va. — Petsto rudarjev, ki stanujejo v hišah West Virginia-Pittsburgh Coal Co. in McKeesport Coal Co., je bilo 23. maja obveščenih, da morajo izprazniti stanovanja. Rudarji so v gibanju za priznanje unijske mezdne pogodbe.

DELAVSKO PISMO COOLIDGU.

Los Angeles, Cal. — Odbor bratovščine železniških delavcev je poslal zanimivo pismo predsedniku Coolidgu, da se povrnejo Evgeni Debs vse državljanske pravice. To je eno izmed neštehtih pism, ki neprestano prihajajo v Belo hišo za popolno pardoniranje Debsa.

Pismo je spisano kakor bi ga pisal cel delavski lokal. Sklicuje se na dejstvo, da je bil Debs obtožen in obsojen med vojno manj, ko je bilo do skrajnosti podžgano javno mnenje. Zato zahtevajo delavci, da se socialistični voditelj osvobodí, pa ako je bila sodba pravična ali krivična.

SOCIALISTIČNO GIBANJE V KALIFORNIJI.

Chicago, Ill. — Val novega navdušenja se je pojavil med socialisti v Kaliforniji. Poleti bodo imeli več krajevnih konvencij v svrhu razširjanja svoje politične organizacije. Novi delavci prihajajo v gibanje. V San Francisco in Los Angeles bo prišel Debs na shode, kar upajo, da bo veliko pripomoglo k socialističnemu prepovedu na zapadu.

KOMPANIJSKE UNIJE MORAJO POKORNO SPREJETI ZNIŽANJE MEZDE.

Pittsburgh, Pa. — Uradniki pennsylvanske železnice raznašajo, da se morajo znižati obratni stroški, zato a bo vzlic večjih dobičkov in v svrhu lažje konkurence nižja vozšina na tej železnici. Medtem so že segli po delavskih plačah in znižali so jih 206.000 uslužbencem, ali pa bodo uvedli znižanje v najkrajšem času. Kompanijska unija nima niti najmanjšega odpora in nje člani morajo ponižno sprejeti znižanje.

Motenje ljubimkovanja je kaznivo.

Aurora, Ill. — George Obatin, mirovni sodnik iz Jolieta, je 22. t. m. kaznoval z globo \$10 Leona Mowrerja, ker je z lučjo svojega avtomobila posvetil na "poroh" neke hiše, kjer sta se stiskala fant in dekle. Obatin je dejal, da Mowrer ni imel pravice motiti ljubimcev v privatnem prostoru.

Pouk o uspešnem izkoriščanju delavcev

Delo od kosa je priganjaški sistem.

Washington, D. C. — (FP) — W. C. Dickerman je podpredsednik protiunijskega podjetja American Car and Foundry Co., ki je v zvezi z jeklarskim trustom. Ko tak mora pa vedeti, kako se izkoriščajo delavci, saj drugače bi se ne mogel povzpeti do tako visokega mesta korporacije. Pred sličnimi izkoriščevalci kakor on sam, ki so se zbrali v zvezni trgovski zbornici na konvenciji, je govoril in jih poučeval, kako se uspešno izkoriščajo delavci.

"Delo od kosa je še najboljši način, da se pripravijo ljudje k trdemu delu," je rekel učeni izkoriščevalec. Voditelji industrije se že skozi stoletja vprašujejo, kako bi delavcem vili v glavo "voljo do dela". Danes najdemo že precej visok razvoj, bližanje k telesnemu, umskemu in finančnemu razvoju delavca, popolno zapopadenje medsebojnih dolžnosti podjetnika in delavca, željo, da se izboljšajo interesi delavca z načini, ki so včasih takorekoč paternalistični, a čestokrat presenetljivo plemeniti.

Za presenetljivo plemenite načine je mislil izkoriščevalec varčnost, medsebojne podporne zveze, penzije, način dela od kosa, bonusa, povišanje delavcev do višjih mest, udeleževanje delavcev pri lastovanju delnic in industrijsko reprezentacijo. Vsi ti načini so že dobro znani, opisani so bili že precej, ampak ne tako, kakor je o njih govoril podpredsednik velike korporacije, temveč tako kot obstajajo v resnici.

"Sistem dela od kosa", je nadaljeval Dickerman, "bo mogoče za vselej ostal najboljši podžigalno sredstvo k pridnemu delu, ker ga je tudi najlažje pojmiti. To navdušuje posameznika, varuje ga z jamstvom, da bo dobil toliko kot bo naredil, nagrado da vsakemu."

Če bi dolgoletni izkoriščevalec izustil resnico, bi se glasilo iz njegovih ust, da je sistem dela od kosa najbolj suženjski sistem, kar jih imamo danes, pa tudi najmanj pravičen. Kako naj star delavec, ki se pri delu še bolj muči kot mladenič, naredi ravnotoliko kot mlad delavec? Če bi bila za vsakega nagrada za trud enaka, bi starejši prejel več, ker se je več trudil, čeprav manj naredil. Znana reč pa je tudi, da tako delo prav slabo varuje delavca. Ker je nizka plača, delavec hiti in pri nečloveškem priganjanju samega sebe se še največkrat pripeti, da pride do nesreče pri delu. To torej ni varnost.

PET PODJETNIKOV KRIVIH PEONAZE.

Pensacola, Fla. — Pet podjetnikov, ki operirajo terpenin, je bilo v soboto pred tukajšnjim zveznim sodiščem spoznanih krivim peonaze. Krivci so silili za morice, da so delali proti njihovi volji in so jih pretepali ter drugače strahovali, če so hoteli uiti iz kempe.

Francoski general v Maroku odstavljen.

Pariz, 25. maja. — Francoski general Chambrun, ki je vodil operacije na delu fronte v Maroku, je bil odstavljen in na njegovo mesto je prišel general Daugan.

Najnovejša vest z bojišča se glasi, da krvava bitka ob reki Urgi še ni končana. Včeraj je 5000 Rifljanec začelo protiofenzivo. Vataši so se zagnali v prodirajoče franc. čete z največjo smelostjo. Nekaj ur je trajalo bojevanje na bajonet moža proti možu, končno pa so se morali Rifjanci umakniti.

Bombajski proces končan; trije obsojeni na smrt.

Bombaj, Indija, 25. maja. — Proces proti morilecem Abdula Kadirja Baule, bogatega mohamedanskega trgovca, ki je ščitil plesalko Mumtaz Begun, katere je bila pobegnila z dvora indorskega maharaje, je bil v soboto zaključen. Trije obtoženci so bili obsojeni na smrt. Obtoženci so: poveljnik konjeniške policije v Indoru, kapitan indorske letalske eskadre in dvorni uradnik maharaje.

BOJKOT PROTI IZDELKOM V JETNIŠNICAH.

Chicago, Ill. — (FP) — Podjetniki so kakor delavci prizadeti radi konkurence, ko prihajajo na trg izdelki iz jetnišnic. Tako so povedali na 32. letni konvenciji, ki so jo obdržali v Chicagu organizirani krojaški podjetniki. Zveza podjetnikov zahteva zvezni zakon, kateri bo prepovedoval spravljane na trg od zaprtih delavcev izdelane obleke, ako ni na nji pečata, kje je bila izdelana. Radi gornje, ki jo je vprizorila socialistka O'Hare proti konkurenčnemu trustu ječ, so morali mnogi podjetniki po ječah odpravi svoje znamke, ker jih je ljudstvo bojkotiralo in enostavno ni hotelo več kupovati. Zdaj spravljajo svoje izdelke na trg brez znamk. Sprajce z znamko "Big Yank" in predpasniki "Happy Home" kakor tudi drugi izdelki s sličnimi znamkami, bodo sedaj izdelovani tudi izven ječnih sten, ampak pod ravno isto znamko bodo še dalje prodajali, tudi izdelke iz ječ. Takega načina se poslužujejo tudi druge kompanije.

Dasiravno krojaški podjetniki ne goje niti najmanj prijateljskih odnosov s svojimi unijskimi delavci, pripoznaajo, da je konkurenca izdelkov iz ječ splošen sovražnik. Tudi javnost mora smatrati izdelke iz ječ za škodljive, kajti izdelani so čestokrat od jetničnih jetnikov ter od apolno bolnih ljudi, da je vedno nevarnost, da se z njimi okužijo. Kate O'Hare pripoveduje o mnogih doživljajih ter o razmerah po ječah, kjer je tudi sama živela med vojno kot politična jetnica. Nekaj strašnega je slišati, ko ona pripoveduje, o nagusnih ranah jetnic, iz katerih je tekel gnoj na obleko, katero so šivale. In take razmere še vedno vladajo po ječah.

BOGASTVO AMERIŠKIH VSEUČILIŠČ.

Večina ameriških vseučilišč razpolaga z bogatimi skladi (endowments), ki izvirajo iz darov, zapuščin itd. 121 univerz poseduje sklade v vrednosti čez milijon dolarjev.

Večina teh visokih šol je pod privatno kontrolo. Državna vseučilišča po navadi nimajo bogatih zasebnih skladov in le 18 izmed njih spada v milijonarje razred, kar se tiče njihovih produktivnih skladov. Harvard University (v Cambridge, Mass.) je najbogatejša šolska ustanova v Združenih državah; njen sklad znaša čez 53 milijonov. Za njo sledi Columbia (v New Yorku) s skladom od čez 41 milijonov. Po vrsti prihajajo sledeče univerze: Yale (v New Haven, Conn.), Leland Stanford (Palo Alto, Cal.), Chicago, (Ill.), Cornell (Ithaca, N. Y.), John Hopkins (v Baltimoru, Md.), Carnegie (v Pittsburghu, Pa.), Princeton (v državi New Jersey), Rochester (N. Y.), in Pennsylvania (v Philadelphiji, Pa.).

Harvard univerza je tudi prva na vrsti, kar se tiče vrednosti poslopij, zračnišče in opreme, ki se cenijo na \$22.800.000. Vrednost stavb, zemljišč in opreme Yale University ni veliko manjša — čez 21 milijonov. Columbia, Pennsylvania, Chicago, Massachusetts Institute of Technology in Leland Stanford sledijo v listi privatnih vseučilišč.

University of Texas je najbogatejša državna univerza, kar se tiče njenega sklada, ki znaša 11 milijonov. Državno vseučilišče v Kaliforniji je drugo na vrsti s skladom 8 in pol milijona. Tudi državna vseučilišča Washington, Minnesota in Oklahoma imajo precejšnje sklade. Kar se tiče vrednosti lastnine in opreme, stoji državna univerza Kalifornije na prvem mestu med državnimi vseučilišči s skoraj 18 milijoni vrednosti. Minnesota je druga in za njo po vrsti sledijo Michigan, Illinois in Wisconsin. — F. L. I. S.

BOGATAŠ JE GOVORIL.

Olympia, Wash. — Governor Hartley je obenem tudi lesi baron. Ko je bil pozvan, naj imenuje delegata za narodno konferenco za odpravo otroškega dela, je med odrekavanjem tudi izjavil, da smatra tako gibanje za "absolutno blebetanje".

Agitiranje za "Prosveto".

VEČERNI TEČAJI ZA BODOČE DRŽAVLJANE.

V mestu New York je šolski svet (Board of Education) v sodelovanju z naturalizacijskim uradom organiziral tečaje v večernih šolah za one kandidate za naturalizacijo, ki so ob prvem zaslišanju pokazali, da nimajo zadostnega znanja o zgodovini in vladi Združenih držav. Tudi oni, ki nameravajo vložiti prošnjo za naturalizacijo in mislijo, da je njihovo znanje za državljanski izpit pomanjkljivo, se lahko vpišejo v te tečaje. Pripravljen je bil poseben kratki tečaj za načelni poduk o zgodovini in vladi Združenih držav.

Vsak učenec, ki ima zadostno znanje angleščine, more dovršiti ta tečaj v približno 15 dvournih večerih. Učenec lahko pohaja v šolo po enkrat ali po dvakrat na teden.

Newyorčani lahko polzejo po teh tečajih v vsaki ljudski šoli, kjer jim bodo povedali, kje se vršijo. Na Lower East Side se taki večerni tečaji obdržujejo — na primer — v šoli na 5. ulici med drugo in prvo Ave. in tudi v drugih šolah; v Brooklynu pa med drugimi v šoli na Howard Ave., Prospect Place in Bergen Street, ali pa v šoli na Napier Ave. blizu Jamaica Ave., Richmond Hill. — F. L. I. S.

Peter Robinson:

Mali trik

Nedavno sem srečal gosp. Zajčka, ki ima imenitno zbirko konhilijs. Jako ga zanimajo konhilijs (jaz nimam pojma, kaj so konhilijs), in to je prijetno za Zajčka. Zato mu namreč nikoli ni dolgčas. Zelo dobrodejno je za živce, ako se lahko človek dandanes še za kaj zanima in se mu vpricho vseobče draginje ni treba dolgočasiti. Zajček je vedno čisto srečen in zadovoljen, da njegove razmere nikakor niso cvetoče.

Zato mislim, da bi bilo prav, ako bi si mnoge več ljudi napravljalo zbirke konhilijs ali pajkov ali mušic ali česar koli. Potem bi bilo več sreče in zadovoljstva na svetu. Ljudje bi se ne dolgočasili in bi manj zabavljali, manj politizirali in sploh manj drug drugemu grenili še itak dovolj težko življenje.

Zajček se me je razveselil. "Pravkar sem našel novo konhilijs! To si morate ogledati. Saj greva mimo mojega stanovanja — torej pojdite kar z menoj!" je dejal.

Nisem se mogel upirati. V takih primerih človek nabirateljev ne sme žaliti, ker sicer mu ne odpuste do smrti. In ker sem itak šel isto pot, sem se torej Zajček pridružil. Dasi me konhilijs prav nič ne zanimajo.

Zajček pa me je pripravil: "Pri nas je precej divji nered — nikar se ne čudite! Začasno imamo namreč le eno sobo na uporabo. Saj razumete. S kurljavo je treba štediti; drugo sobo sva oddala v najem. Gre tudi z eno sobo, gre celo prav dobro. Običajno zdaj nimava mnogo. Sicer pa — kar se tiče neugodnih pogojev — haha, tu je uvedla moja žena zelo fin trik. Kadar v predsohi pozovni, si dene žena hitro na glavo klobuk in jaz oblečem suknjo. Nato ona odpre vrata. Ako je poset tu, odloči žena, ali nama je dobrodošlo ali ne. Saj je jasno, da mora imeti žena prvo besedo — saj gre za čašo čaja, za naprtnik likerja ali česar drugega. Dobro. Ako naj torej posetnik ostane, kaj storiva? Potem pravi moja žena:

"Ah, to je krasno! Veseli nas, da ste zopet enkrat prišli! Ravno prav. Vrnila sva se pravkar domov..."

Ako pa hoče posetnika odkloniti, kaj storiva? Potem pravi moja žena:

"O, kako mi je žal! Če bi bila vedela prej, da pridete! Pravkar se nama nekam silno mudi — nikakor nama ni mogoče odlašati napovedanega poseta... Ako bi bila kolikaj slutila, bi bila seveda odpovedala... Zdaj pa žalibog ni več mogoče. Ne, kako je to neumno naključje!"

Da, tako storiva zdaj zmerom. — Fino, kajne?"

To mi je pripovedoval Zajček, in medtem sva dospela do njegove hiše.

"Strela!" je vzkliknil. "Zdaj sem pa res čisto pozabil, da imam v žepu pismo, ki bi ga bil moral oddati na pošto. Urno stečem nazaj — saj ni daleč ka-

Slovenska Narodna

Uredništvo: 2. etaža
1904.

Podporna Jednota

Ustanovljena 17. junija 1907.
v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Milan Novak; gl. blaginjski John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:

Martin Zelenikar, predsednik, Box 278, Barberton, Ohio; Frances A. Taucher, 2327 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizmančič, 13111 Huntington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terbell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Milan Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Grand Kana, za jugozapad. Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 848 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Zvertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jože Ovea, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZORI! — Korespondenca z glavnimi odhroalki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote volbe se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginjsko S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je agoraj. Val prizivi na gl. porotni odesek se naj pošiljajo na naslov: Martin Zelenikar, Box 278, Barberton, Ohio.

Val dopis in drugi spisi, nasnanila, oglasi, naročila in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednota, naj se pošlja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

ka skrinjica za pisma... Prosim, pojdite naprej k meni.. Takoj bom za vami."

Sei sem torej v hišo in pozvonil na Zajčkovih durih. Trajalo je nekaj časa, da se mi je odprlo. In tu je stala gospa Zajčkova s klobukom na glavi in s torbico na roki. Delala je žalosten obraz in dejala:

"O, kako mi je žal! Če bi bila vedela prej, da pridete! Pravkar se mi silno mudi — nikakor mi ni mogoče odlašati napovedanega poseta... Moj mož je odšel že naprej in me gotovo neestrno pričakuje... Ne, kako je to neumno naključje!"

In sem odšel. Zato pa še danes ne vem, kaj in kakšne so Zajčkove konhilijs.

RAZNO

Povratek mrtveca. — Pred večerim sodiščem v Brnu se je vršila zanimiva razprava. Na začetni klopi sta sedela Františka Hortova in Jan Ryzak, ki sta se poročila, mialce da je mož Hortove padel na bojišču. Josip Lehky, prvi soprog Hortove, je odšel l. 1914 na bojišče v Karpatih, kjer je bil leta 1915 vjet. Lehkova je mirno živela v Brnu in skrbela za svojo deco. O svojem možu ni vedela nič. Koncem leta 1920 se je seznanila z J. Ryzakom, invalidom in trgovskim uslužbencem, poštenim in marljivim fantom, ki ji je nekega dne izjavil, da bi se rad oženil. Zglašila sta se na magistratu ter zahtevala, naj proglasi Lehkoga, o katerem ni bilo, že osem let sluhha ne duha, uradno za mrtvega. Sodišče je res izdalo mrtvaški list, v katerem navaja, da Lehkoga pogrešajo že nad dve leti in da ga je torej prištevati med mrtve. Zakonska zveza med Josipom Lehkim in Františko, rojeno Hortovo, je bila s tem razveljavljena. Zarocenca sta predložila mrtvaški list župniškemu uradu ter prosila za oklic. Ali tik pred tretjim oklicem sta se zglašila pri nevesti dva nečaka njene prvega moža ter ji zročila možovo pismo, v katerem sporoča Lehky svoji materi, da je živ in zdrav ter da se kmalu vrne. Lehkova se je te vesti prestrašila, začela je plakati in je obvestila o nepričakovani novici svojega ženina. Navzlic temu sta se kmalu poročila. Živela sta srečno in zadovoljno, imela sta že drugo dečo, ko se je lepega dne nenadoma pojavil v Brnu prvi mož. Takoj po povratku je zahteval prekleto mrtvaškega lista in dosegl tudi razveljavljenje Ryzakovega zakona z njegovo ženo. Oba je tožil radi dvoženstva. Obtožnica sta se zavezavala, da je bila prva zakonska zveza sodnim potem razveljavljena in da torej nista kriva. Sodišče ju je oprostil.

SEZNAM PRIREDB SLOVENSKEH ORGANIZACIJ V CHICAGU.

Društvo št. 1, SŠPZ.—Piknik v nedeljo 21. junija, na Steinarjevem vrtu v Willow Springs, Ill.

Društvo Zvon, št. 70, JSKJ.—Piknik v nedeljo 28. junija, v Summit, Ill.

Zveza slovenskih organizacij.—Piknik v soboto 4. julija, na Steinarjevem vrtu v Willow Springs, Ill.

Društvo Nada št. 102, SNPJ.—Plesna veselica v soboto 2. oktobra, v dvorani SNPJ.

Soc. klub št. 1, JSZ.—Dramatska predstava, v nedeljo 25. oktobra, v dvorani ČSPS, 1128 W. 18th St.

Soc. klub št. 1, JSZ.—Dramatska predstava, v nedeljo 20. nov., v dvorani SNPJ.

Soc. klub št. 1, JSZ.—Silvestrova zabava, 31. decembra, v dvorani SNPJ.

Soc. klub št. 1, JSZ.—Dramatska predstava, v nedeljo 24. januarja 1926, v dvorani SNPJ.

Društvo Nada, št. 102, SNPJ.—Maškaradna veselica, v soboto 6. februarja 1926, v dvorani SNPJ.

Soc. klub št. 1, JSZ.—Dramatska predstava, v nedeljo 14. marca 1926, v dvorani ČSPS.

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (April 30.-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljeno, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljeno valed napadnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Ciceru za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člana \$5.80.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnine lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawdale Ave.,

CHICAGO, ILL.

A. L. Kuprin:

Razžaljenje

(Resničen dogodek.)

KONEC.

— Ravno v takem položaju smo mi, od novin oklevetani tatje. Naj takoj pripomnim. Res je, obstoja kategorija lumpov — passez moi le mot — ki jih mi nazivljamo "mamkini sinčki" in s katerimi nas — žalibog — mečejo v en koš. To so ljudje brez sramu in brez vesti, docela propadli capinstvo, mamkini razvajenčki, izgubljeni, leni in nerodni nepridipravi, tatvini zapadli oskrbniki, ki nimajo v tem poslu pojma. Ni jih sram živeti na stroške svoje ljubice-prostitutke aličnega samcu ribe-vretenice, ki plava za samico in se hrani z njenimi eksperimenti; sposobni so napasti otroka v temni ulici, da mu vzamejo tri kopejke, ubiti spelega in mučiti starko. Ti ljudje so rak-rana našega obrta. Zanje ne eksistirajo niti prelesti

niti tradicije umetnosti. Sledite nam, pravim, spretnim tatovom, kot škali levo. Recimo, da se mi je posrečilo napraviti veliko stvar. Ne bom govoril o tem, da puščam pri prodaji reči ali razmenjavi papirjev v rokah odurovanov do dveh tretjink vsega zneska, ne bom govoril o običajnem bakšisu nepodkupni policiji — primoran sem prihraniti še gotov del za vsakega teh parasitov, ki mu je površno, slučajno, ker je nekaj slikal, kaj znanega o moji stvari. Mi jih zato tudi imenujemo: motienti, od besede "motja", kar pomeni — polovica, izkaženo moletje... posebne vrste filologija. Dam pa samo zato, ker ve in me lahko ovadi. Največkrat pa je tako, da dobi svoj delež, pa vendar takoj leti na policijo in me ovadi, da bi si prislužil še 5 rubljev. Mi, poštene tatje... da, da, le smejte se, gospoda, vendar ponovim — mi, poštene tatje, zaničujemo to golazen, imamo zanje vzdevek sramoten kot žig, katerega pa si ne upam izpregovoriti tu iz spošto-

vania do kraja in ljudi, O, oni se z veseljem odzivajo pozivu na pogrom. Toda sama misel, da nas morejo zamenjati z njimi, je za nas stokrat bolj razžaljliva kot pa obdolžitev sama, da smo sodelovali pri pogromu.

Velečenjeni gospodje! Dosihmal sem često med svojim govorom opazil na vaših obrazih smehljanje. Razumem vas: naša prisotnost tukaj, naša prošnja za vašo pomoč, naposled nepričakovano sama takega pobjava kot sistematična tatnaka organizacija z delegati-tatovi in s pooblaščenecem delegacije — tam-profesijonistom, vse to je tolikanj originalno, da mora izvabiti smehljanje. No, sedaj bom govoril iz dna svojega srca. Vrzite s sebe, gospoda, vnanje pokrivalo! Ljudje govorijo ljudem.

Skoraj vsi smo pisarni in vsi ljubimo čtivo in ne čitamo samo "Prigode Rocambola", ko pišejo o nas naši opisovalci. Mar mislite, da nam ni krvavelo srce in ne goreli obrazi kot od zaničanja, od sramu za časa te nesreče, te

amotne, proklete, podle vojne? Mar mislite, da nam ne žare duše od arda, ko razsekavajo našo domovino z nagajkami, teptajo s petami, streljajo in pljuvajo nanjo razvidljani, pobesneli ljudje? Mar ne verjamete, da mi — tatje — z navdušenim trepetom sprejemamo vsak korak prihajajočega osvobodjenja?

Vsakdo nas razume — komaj dosti slabše kot vi, gospodje odvetniki — pravo bistvo pogromov. Vsakokrat, po izvršeni veliki podlosti ali po sramotnem neuspehu, ali po izvršeni kazni mučenika v temnem trdnjaskem kotu ali po zlorabi narodnega zaupanja se zboji nekdo, ki je skrit in nedosežen, narodnega dneva in ga usmeri na glave nedolžnih židov. Kak peklenski um vzpizori te pogrome — te gigantke krvoseane rogove, te kanibalске užitke za temne zverinske duše?

Vendar mi vsi vidimo, da nastopajo zadnji drgeti birokracije. Oprostite, da povem v prispevku! Neki narod je imel temelj in v njem je prebivalo za zavezo, rastroženo po duhovnikih, krivolono božanstvo. Prinašale so se mu človeške žrtve. Nekdo pa so imele roke raztrgale zaveso, in tedaj so vsi namesto boga zagledali ogromnega, kosmatega, požrešnega pajka. Tolčejo ga, streljajo vanj, že so ga razsekali na kosce, vendar on še vedno v besnosti poslednje agonije razprošira po vsem starinskem tramu svoja ostudna, prijemajoča se tipala. In duhovniki, sami obsojeni na smrt, suvajo v hanc pošasti vsakega, kogar zagrabijo njihovi od groze trepetajoči prsti.

Oprostite, kar sem povedal, je morebiti brez zveze in čudno. Toda sam nekoliko razburjen. Oprostite! Nadaljujem. Nam, tatovom po profesiji, je bolj kot komu drugemu znano, kako so se delali pogromi. Mi se potikamo povsodi: po krčmah, po bazarih, po čajnicah, po prenočiščih, po trgih, v luki. Da, mi, ravno mi, moremo prisiči pred Bogom, pred ljudmi, pred potomci, da smo videli, kako surovo in brez sramu je organizirala policija splošne poboje.

Mi jih vse poznamo po obrazu — i obličene i preobličene. Marsikomu od nas so predlagali, naj se udeležijo, toda niti eden naših ni bil tolikanj podel, da bi dal vsaj lažnivo, iz bojazljivosti povzročeno potrdilo.

Saj vendar veste, kako stalice zavzemajo vsi sloji ruske družbe napram policiji? Ne spoštujemo je niti oni, katerim služijo njene temne usluge. Toda mi jo zaničujemo, sovražimo trikrat, desetkrat bolj. In ne zato, ker so mnoge od nas mučili v policijskih uradih, v teh pravih mučilnicah, topli do smrti, pretepali z volovskimi žilami in palicami od gutaperče, da bi izsilili priznanje ali prisilili, da izdajo tovariša. Da, kajpak, tudi zato. No, mi tatje, mi vsi, ki smo sedeli v ječi, obožujemo brezumno strastno svobodo. In zato ravno sovražimo ječarje z vsem sovraštvom, ki ga je zmoglo človeško srce. Povem naj o sebi. Mene so policijski agenti trikrat mučili skoraj do smrti. Imam pohabljen pljuča in jetra. Vsako jutro kašljam kri. Toda naj mi porečijo, da se rešim takega četrtega poboja, ako stisnem roko glavnemu policijskemu generalu — bi vendar zavrnili tak predlog!

Glejte, novine pa govorijo, da smo iz teh rok prešli judežev groše, oblite s svežo človeško krvjo! Ne, gospoda, to je kleveta, ki nas boli in peče v dno našega srca. Ne denar, ne grožnje, ne obljube nas ne napravijo za najete bratomorilce ali njihove pomočnike.

— Nikoli! Ne, ne! — so hrupno zavpili za govornikom njegovi tovariši.

Povem še več — je nadaljeval tat. — Dosti nas je ob času tega pogroma branilo pobijance. Naš tovariš, ki nosi vzdevek Sisoj Veliki — videli ste ga pravkar, gospodje — je stanoval tedaj pri židu na Holdavanki. In ubranil je svojega gospodarja z burkijami v rokah pred celo tolo morilcev. Resnica. Sisoj Veliki ima strašno fizično silo in to je dobro znano marsikateremu prebivalcu Holdavanke; toda pridržil mi boste gospodje, da je gledal tedaj Sisoj Veliki smrti naravnost v oči! Drugi naš tovariš — Martin Rudokop — vidite, tistile — govornik je pokazal na bleda bradatega moža s krasnimi temnimi očmi, ki se je držal v ozadju — on je rešil

staro neznano mu židinj, za katero je drvela topla tah lumpov. Zato so mu prebili glavo z železom, zlomili na dveh krajih roko in zlomili rebro. Pravkar je prišel iz bolnice. Vidite, kako so postopali najbolj vročerkvni in silni na duhu. Drugi so se tresli od jeze in jokali od brezsilnosti.

Nihče nas ne pozabi strahot teh krvavih dni, teh noči, razsvetljenih od zubljiv požarov, teh ženskih krikov, teh valjajočih se, razmesarjenih, malih otroških trupel. Vendar zato nihče nas tudi ne miali, da sta policija in sodruga začetek zla. Te male, ostudne zverine so samo brezmiseln pest, ki jo vodi podel, preračunljiv razum, razburja peklenska volja...

Da, gospodje advokati — je nadaljeval govornik — mi — tatovi — smo tudi zaslužili vaše zakonito zaničevanje. Toda kadar boste vi, boljši ljudje, potrebovali na barikadah spretnih, smelih, poslušnih dečkov, ki bodo znali veselo, s pesmijo in šalo gledati smrti v obraz zaradi najlepše besede na svetu — zaradi svobode — ali nas boste nian stran zastarelega studa zavrgli, odbili?

Za vraga! Za časa francoske revolucije je bila prva žrtve prostitutka. Skočila je na barikade in elegantno poprijemala krilo zaklicala: "No, vojaki, kdo od vas bi se osmelil streljati na žensko?"

Vraga! — je glasno vzkliknil govornik in udaril s pestjo po marmornati plošči mize — ubili so jo, toda, bogme, njena gesta je bila krasna in njene besede nesmrtno — lepe.

Ako nas zavrnete ob času velike minute, vam porečemo, o, neomadeževani kerubini: "Kaj pa, ako bi imele človeške misli sposobnost raniti, ubijati, spravljati ljudi ob čast in premoženje, kdo od vas, o, nedolžni golobi, ne bi zaslužili biča in ječnice?" In tedaj se umaknemo od vas in zgradimo svojo lastno veselo, smešno, obupno tatnako barikado in umremo s takim družnim petjem, da nas boste zavdali, vi, belosnežniki!

Toda zopet sem se oddalil od predmeta. Oprostite. Končam. Vi vidite sedaj, gospodje, kakšna čustva je izzvala v nas novinska kleveta. Verjemite naši iskrenosti in storite kaj, da nas operete tega krvavega in umazane madeža, ki nam je tako nepravilno pritisnil na čelo pečat sramote. Končal sem.

Odstranil se je od mize in se pridružil svojim tovarišim. Odvetniki so nekaj med seboj šepetali, slično, kakor to delajo sodniki na razpravah. Potem je predsednik vstal in izjavil:

— Brezpogojno vam verjamemo in napnemo vse sile, da oči-

stimo ime vaše korporacije te težke obdolžitve. Obenem so me moji tovariši pooblastili izraziti vam, gospoda, naše globoko spoštovanje za vašo toplu občansku čustva. Jaz pa, za mojo osebo, prosim prestavnika delegacije dovoljenja, da mu stisnem roko.

In ta dva človeka, oba visoka in resna, sta si stisnila roki s krepkim, moškim stiskom.

Odvetniki so odhajali iz gledališča. No, četvorica se je zamudila v predsobi okoli stojala za obleke: Isaak Abramovič nikakor ni mogel najti svojega novega rumenega slamnika — pa name. Namesto njega je visela na klinu suknjena čepica.

— Jaša! — se je zasilal nenkrat od zunaj, preko vrat, strogi glas nedavnega govornika. — Jaša, zadnjikrat ti pravim, da bi te vrag!... Slišiš? No?...

Težka vrata so se odprla. Vstopil je džentimen v peskasti obleki. V rokah je imel slannik Isaaka Abramoviča, na obrazu mu je igral prikupen, svetski smehljaj.

— Gospoda! Za Boga oprostite! Majhno, smešno nespornostno. Eden naših tovarišev je čisto slučajno zamenjal klobuk. Ali, to je vaša? Oprostite, prosim! Čuvaj, kam si se zagledal, bratec?

A? Daj sem tistole čepico. Še enkrat prosim za oprostjenje, gospoda!

In z ljubeznjivimi pokloni, vedno z istim prikupnim smehljajem je odšel naglo na ulico.

Američan je iznašel boljše rotoradijo.

Cambridge, Mass. — Dva člana Massachusetts Institute of Technology sta iznašla nove vrste rotorske ladje, ki je boljša od one, katero je iznašel Nemec Anton Fretner. Ameriška ladja ima manjše vrteče se stolpe, ki se sučejo hitreje. Sila, ki vrtil stolpe, prihaja iz zračnega tlaka.

Belgijska vladna kriza.

Bruselj, 25. maja. — Bruselski župan Max bo skušal organizirati začasno ministrstvo, ki ne bo z zvezi z nobeno politično stranko.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v salogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih šoleznine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

ŽRTVE

Povest. Spisal Fr. Serafin.

(Dalje.)

"Manica, le še zanaprej bodi taka, kakršna si bila dozdaj... Pa za očeta moli, veš... za očeta, da bi jih Bog izpreobrnil!..."

Deklici je izginil smeh, ki se ji je ravnokar že zibal na ustnicah, in žalostno, skoro s solzami v očeh je odgovorila:

"Bom — molila!"

Zahvalivši se odide. "Moli za svojega očeta!" te besede so ji bile segle globoko v srce. In ni šla domov, temveč vrnila se je v cerkev! Hudo ji je bilo, da je njen oče tak grešnik, in hotel je moliti zanj, moliti, da bi se izpreobrnil, kakor ji je velel župnik...

Bil je to znak nenormalnega stanja njene, da ni mogla odločiti nobene molitve. Da, včasih z molitvijo kar končati ni mogla. Vedno in vedno jo je mučila dvojba, ni li molila premalo. Če je šla mimo podobe Križanega, prekrizala se je trikrat, štirikrat, ali še večkrat; in ravno tolikokrat je ponovila po tistem malo molitvico, katere se je bila naučila še v šoli in s katero se je priporočala na križu visočemu Zveličarju. In ko je bila včasih že daleč stran od križa in je med tem mislila že na druge reči, se je hkratu zdrznila in začutila je potrebo, da bi iznova pomolila ter se prekrizala. Lotila se je je bila vled vednega prizadevanja, da bi v pobožnosti nadkrilila druge, neka nezdrava skropulnost, radi katere ni prišla nikdar do pravega miru. In tako si tudi zdaj ni mogla kaj, da bi ne bila šla še enkrat v cerkev...

Župnik pa je hodil po tistem še nekaj časa v svoji sobi gori in doli. Bil je hudo razburjen in globoko je vzdihoval. Tudi njega so vznemirjale dvojbe, dvojbe, iz katerih bi se bilo dalo sklepati, da ni govoril gole resnice, ko je trdil o sebi, da ga je privedlo v semenišče samo to, ker je čutil v sebi od nekadašnje poklice za vzvišeni duhovski stan... Vprašal so mu vstajale včasih želje, silne želje, ki se niso dale spraviti v skladje s tam poklicem... Tudi zdaj se mu je bilo boriti zoper take želje... Podobne lepe deklice, ki je sedela malo časa prej tu poleg njega, mu ni hotela iz misli, mu ni hotela izpred oči... In rodilo se mu je v glavi čudno vprašanje, ki njega vendar prav nič ni smelo brigati:

"Čigava bode pač? ... Čigava, čigava? ... Srečen tisti!..."

Naposled je šel ven in ubral je najkrajšo pot proti hiši konsumnega društva... Ondi je večkrat iskal tešila, kadar so se ga lotevali nemiri... Bilo je tam že polno njegovih somišljenikov, ki so si gazili žejo z ne navadno cenanim konsumnim vinom...

Klicali so ga od vseh strani pot, ko je bil stopil v pivnico. In rad se je odzval povabilu tega in onega.

"Ej, vi ste tudi tukaj, Skrjanec?" nagovoril majhnega možička drobnih, a živih, hudomušnih oči, ki mu je molil kozarec nasproti.

"Zakaj pa da bi jaz ne bil tukaj?" odvrne oni, naslonivši se nekoliko nazaj v svojem stolu, kakor bi hotel pokazati na ta način svojo veljavo. "Tudi jaz sem tukaj, tudi, gospod župnik, pa že precej dolgo!"

"Kako to?" vpraša župnik. "Saj menda niste zamudili šmarnic?..."

"Zamudil jih ravno nisem! Lahko bi bil prišel še o pravem času v cerkev, pa sem si premislil... Zglasil sem se mimogrede tukaj, pa se me je lotila taka dremota, da se mi res ni ljubilo hoditi še v breg. Ko je bilo odzvonilo, sem se dal kar zapreti sem noter in nič se nisem imel pritožiti med tem časom..."

"Mica, pa vsaj nisi med božjo službo točila vino?" vpraša župnik svojo nečakinja.

"Bil sem toliko pameten, da sem si ga dal postaviti cel liter predse, še predno je zazvonilo, gospod župnik!" pojasnjuje Skrjanec in hudomušno namežikne.

"To ni bilo prav!" pripomni župnik, a s tako mehkim glasom, da se je takoj poznalo, da mu ne miali očistiti. "Zato ga imate pa tudi že v glavi!" pristavi še.

"Res je, čast in hvala Bogu v svetih nebesih!"

"Pa to ni bilo prav, Skrjanec, to ni bilo prav, da niste šli v cerkev!" ponovi še enkrat župnik.

"Že mogoče da ne, toda miali sem si: gospod župnik pridejo itak tudi sem doli..."

"Pa to vsaj menda ni vse eno, če me vidite v cerkvi, ali tukaj spodaj?..."

"Stvar je taka!" odvrne Skrjanec. "Včasih sem vas res videl rajši pred oltarjem, a zdaj že nekaj časa pa vas vidim skoro da rajši tukaj... Tudi če sem v cerkvi in vas vidim maševati, mialim nehoti na to, kako se sučete včasih v gostilni med nami..."

"Kako vi govorite, Skrjanec!..." Zdaj je bil gospod Rajmund skoro nejevoljen.

"Po svoji neumni kmečki pameti, gospod župnik! Saj veste!..."

Te besede so bile jako ponižne, a Skrjanec jih je izgovoril s takim naglasom, da ni bilo dvojbe, da se ima za mnogo bolj pametnega nego se je delala. Skrjanec je bil znan kot navihane in človek ostrega jezika. Kadar je bil malo vinjen, pa že celo nikomur ni prizanesel.

Župnik se je hotel še odstraniti k drugi mizi, ko izpregovoril spet Skrjanec:

"Gospod župnik, vi ste zares dober človek... Kakor se vi trudite za nas uboge kmečke ljudi in kakor ste vi vneti za naš blagor, to ni karšibodi..."

"Veseli me, da priznate to!"

"Kar je res, je pa res!... Toda včasih pa vstajajo vendarle nekam čudne misli v moji neumni kmečki butici!... Iz vaših ust čujemo tolikokrat besede: "Ubogi kmet! Ubogi kmet!" To je vse jako lepo in k srcu nam gre, toda jaz bi rad vedel, kaj bi vi rekli, če bi vam kdo dejal: "Odpustite nam letos polovico bire!"... Veste, dejanja cenim jaz više nego besede..."

Župnik je začel gledati pisano. Bil je v toliko večji zadregi, ker je bil nastal občen molk in je vse poslušalo Skrjanca.

Ta pa, kakor bi bil čutil, kak vtiak so napravile njegove besede, ni hotel odjenjati, ampak je nadaljeval:

"Pa ne smete misliti, da vam zamerim, gospod župnik!... Saj vemo prav dobro, kako delajo šele oni veliki gospodje v Ljubljani, ki so menda še večji poveljniki, nego ste vi. Meni se zdi, če vso stvar dobro premislim, da bi vseh teh strank, ki jih imamo mi, prav čisto nič ne bilo treba, in da nas hujakajo tisti gospodje samo radi tega drug na drugega, da imajo oni svojo čast in svoje dohodke od tega..."

"Ne, ni res!" ugovarja razburjeno župnik. "Na naši strani niso taki — taki so samo liberalci, tisti advokati tam v Ljubljani in podobno, ki derejo kmeta..."

"No, saj so na naši strani tudi advokati in uradniki in kaj vem, kdo še vse!... Jaz bi dejal, da si v tem oziru obe stranki ne moreta kdove koliko očistiti, in si menda tudi ne očistata; zakaj ne, to veste najbolje sami!... Sicer pa brez zamere, gospod župnik, kakor sem že rekel: jaz govorim samo po svoji neumni kmečki pameti..."

"Da, vi ne razumete teh stvari!" pripomni župnik, zapeljan po Skrjančevih besedah. Temu pa župnikova opazka takoj ni bila pogodu, zato odvrne ironično in pritaženo-zbdljivo:

"Seveda ne — kaj bo razumel tak butec, kakršen sem jaz!... Glejte, meni niti to noče v glavo, kakšno korist imamo pravzaprav mi pri nas tukaj od vsega tega strankarstva... Saj smo si bili tudi včasih nasprotni, toda tažent vragov, tako se vendar nismo sovražili, kakor se sovražimo dandanes!... Zdaj ne pogledamo več drug drugega in samo to tuhtamo noč in dan, kako bi drug drugemu bolj škodovali!... Nič več nam ni sveto, ne bližnjega čast ne imetje!... Tiste krščanske ljubezni, o kateri se je včasih pridigovalo, ne pozna dandanes nihče več!... In tega so vse te hudumanske stranke, ta prokleta društva kriva!..."

"Skrjanec, vi niste naš... vi niste naš!" začne vzklikati župnik. "Ne, vi niste naš... vi niste bili nikoli naš!"

Skrjanec pa je zavrnil: "Kdo, hudumana, pravi, da nisem vaš!... Vaš sem, pa še kako! — Toliko pameten sem pa vendar še, da ostanim z vami prijatelj, še zaradi tega, da mi na smrtni postelji ne odrečete odveze ter me ne zagrebete brez vsega kakor kako mrcino..."

"Ali mislite, da gre to po prijateljstvu?..." vpraša župnik, in jezik mu je urno švigal preko ustnic.

"Če človek gleda vse to, kar se godi, bi mialil, da!..." poudari neumljeno Skrjanec.

"Ne, Skrjanec, nađ vami sem se motil!... Ne, vašega prijateljstva ne maram!"

(Dolge prihodnje.)